

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt IV. De Concionibus ac Praelectionibus reformandis disputationes altercationesque; praesertim de Regularium Priuilegiis. Audacior Fesulani Oratio: quidque ex ea contigerit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

1546. gione opponitur veritati; cum Pacecus numquam Patribus inale-
rit dogmatum retardationem, nisi obliquis, ut ostendimus, modis
eamque semper Legati reiecerint apud Toleranum non minus libe-
rè quam apertè, prout Suavis legere licuisset luculentis charactere
bus exaratum in literarum volumine à se lustrato: quapropter
haud sanè hîc mihi licet inurere homini notam decepti, sed de-
ceptoris.

Decretum itaque fuit, post nec feruidam nec multorum alterca-
tionem, ut argumentum peccati Originarij ageretur: relataque
sunt capita super eo iam à Theologis expensa in ipsorum congrega-
tionibus; quas, ut alibi narrauimus, multò ante institutas, in hoc
tempus Suavis turpiter hallucinatus refert. Ea res è sententia Prae-
sidum peracta, non mediocri ipsos affecit gaudio, non solum ob-
victoriae fructum, sed multò magis ob suarum virium experimentum
ad alia consequenda: cum ingens potentiae momentum sit, se respici-
entem agnoscere.

CAPVT IV.

*De Concionibus ac Praelectionibus reformandis disputationes al-
tercationesque; praesertim de Regularium Priuilegijs. Auda-
cior Fesulani Oratio: quidque ex ea contigerit.*

Dictum est, fuisse peculiariter agitatum in superioribus cœti-
bus duplex argumentum de purgandis corruptelis ad sacra-
rum Literarum usum spectantibus, quod nondum habet
Sessionis tempore satis digestum fuerat, hoc est, de Concionibus ac
Praelectionibus: sed in scopulum haud insolitum res impedit, ut
de frequenter vsu venit, ut cupientes clamantesque morum corre-
ctionem singuli, quorum est illam statuere, ubi postea simul conue-
nere, numquam inducant animum ad eam perficiendam: cum
enim singuli emendationem generatim velint, in ea conclamanda
cuncti conveniunt; at ubi ad ipsam re conficiendam acceditur,
quæ necesse est in vna certa specie sit, certisque restricta rationi-
bus, inter se cuncti dissentiunt, postulantes singulis eam emenda-
tionis speciem, eosque modos, qui vel priuatis cuiusque commo-
dis, vel peculiaribus animi sensus maximè quadrent: vno verbo,
hæc vox, *reformare*, ab vnoquoque intelligitur, commune regimen
ad suæ mentis ideam peculiarem conformare.

Id emicuit in cœtu habito 15. Aprilis, ubi sententia tam inter-

se varia, tam oppositæ prolatæ, vt haud modicam in iis minutatim perlegendis molestiam passus, nolim eadem in ipsis recitandis meos lectores afficere. Quicumque verò affectus velamine mentis aciem non obtexerat, satis intelligebat, Præsides adesse Concilio, ceu corpori mixto adest forma, quæ oppositarum qualitatum impetu refluxo, elementorum per se discordantium fœdus tuetur, atque ipsa inducit, vt in vnam eandemque simul actionem conspirent. Hinc est, nullam coalescere hominum multitudinem aut probam aut improbam, quæ sibi aliquem, quacumque tandem ratione, non præficiat Principem. Satis mihi fuerit, memoratu digniora in eo cœtu dicta percurrere.

2. Pæceus significauit, videri sibi, Patres, quibus ea cura deman- data, accuratius in recensendis abusibus se gessisse, quàm feliciter in remediis excogitandis: quæ proponebantur, fuisse iam à Lateranen- si Concilio sub Innocentio Tertio adhibita, sed improspere fru- ctu. Multos censere, quò Ecclesiastici sacris doctrinis imbuerentur, certum statuendum prouentum, quem *Theologalem præbendam* appellant, huiusce rei procuratione Episcopis iniectâ; at penè in- sperabilem existimari Decreti executionem, vbi ea executori dele- gato sit obfutura; & tamen huiusmodi prouentus fundari non pos- se absque aliquo eorumdem Antistitum dispendio: opportunum præ cunctis esse, rogare Pontificem, vt in qualibet Diocœsi desti- naret huic ministerio Sacerdotium primò vacaturum, quodcum- que illud esset. Innumeras pariter fidelium offensiones oriri ex Quæstorum concionibus, præsertim ob *privilegia Cruciatæ*, vt vocant in Hispania; proinde lege cauendum, ne quis eo munere fungere- tur, nisi habito examine ab Episcopo ad id comprobatus. Quam sententiam Antonius à Cruce Canariensis Antistes, aliique com- munitè collaudarunt.

3. Inter hæc sedata colloquia Fesulanus insurgens scriptum à se commentarium legit, ardore vehementiori feruentem; sed qui tepidus postea visus est præ altero eiusdem auctoris, mox à nobis commemorando. Ibi professus initio, vt perturbatorum mos est, à Religione se adigi ad ea expromenda, Episcopos confidenter hor- tatus est, vt sui muneris essent memores; quod si præstitissent, fore vtique, vt mercenariis ad id non indigerent. Acerbè se angit, quòd liberum esset Regularibus, neque missis neque vocatis, suis in Cœ- nobiis per Episcoporum Diocœses concionari. *Quod*, exclamauit, *quidnam est aliud, ô Patres, nisi permittere, vt lupi non per ostium, sed aliunde ingressi ouile perturbent?* Dein eosdem per Deum ac Superos

1546. obsecrare non desistit ne id paterentur : si abnuerent , se pro sua ri-
 rili parte causam sustentaturum , prouocantem ad caeleste Tribu-
 nal, apud quod contestabatur se insontem in eo esse, & super illis
 populorum crimen ac sanguinem abiturum.

Antequam ad Religiosorum Ordinum Præsides ius dicendi per-
 ueniret, non desuere, qui magis amore præteriti cuculli perituri,
 quam præsentis tiaræ, in eorum patrocinium linguam impendere.
 Ex his Thomas Caselius Dominicanus, Britinoriensis Antistes, con-
 nes, inquit, reminiscamur oportet, Romanum Pontificem vniuersi Christi-
 ani gregis Episcopum esse, & vnumquemque nostrum in partem sollicitudi-
 nis solum vocari, prout sacri Canones loquuntur. Perinde non minus cura
 per ostium legitimum ouilis, quicumque in Diocesim aliquam à Pontifice
 mittitur, quam qui ab eiusdem Diocesis Episcopo peculiari mittatur. Ne
 conquerantur Antistites id quod ipsorum vitio contigit, non iniuria Regu-
 larium vsurpatione. Illi, si docendi, si concionandi munus expleuissent, ut
 in solitaria sua quiete se planè continuissent diuinis occupati laudibus,
 intenti, placando sibi aliisque, Deo per voluntaria corporis animique supplicia.
 Nostra socordia, ne dicam ignorantia, ab Apostolica Sede priuilegia Regula-
 ribus impetrant: ipsi totum nostri ministerij pondus sustinent; nos pro-
 uentibus, nos illius honoribus fruimur, & tamen conquerimur? Hæc
 Caselij dictis, quæ penè ex Actis exscripsimus, Senatus communi-
 ter assensus est.

Ad hæc Præsidium primus adiecit, habità de iis quæ Paecus per-
 penderit ratione: Tametsi in cunctis sanctionibus pars omnium
 difficillima esset executio, eiusque potissimum difficultatem in
 quæ tunc agebantur, satis intelligeret; tamen sperare se, vel per Au-
 tistitum in suis Ecclesiis præsentiam, vel per aliam rationem id effe-
 ctum iri: interea satius esse, ei tunc negotio operam dari, quod præ
 manibus versabatur. Deinde ad Fesulanum conuersus hæc addidit:
*Qui Diuinum ad iudicium prouocant ob gregem sibi concreditum, cum ab
 exteris abripitur, cur animo non reputant, à Regularibus illorum partes
 expleri ab ipsis neglectas? Si verò Pontifex familias adeo de Ecclesia bene-
 meritis priuilegijs exueret, ille continuo concionandi laborem desereret
 cum ingenti fidelium detrimento.* Postremò dixit, vti delecti Patres
 studerent Decreta conficere ex maioris partis sententia.

Expensis itaque de integro rebus in priuatis congressibus, con-
 positisque plurimorum animis ad media moderataque consilia in-
 eunda, generalis alius cœtus decimo Maij coactus, quò illi articu-
 lo statuendo daretur initium. Ibi lecta sunt à Bituntino Decreta in
 priuato cœtu digesta coram primo Legato, cui ille à secretis erat.

Tum à Massarello relatum est id quod conuenerat in aliis duobus coram Ceruino, qui titulo *S. Crucis Cardinalis* uocitabatur, & coram Polo, quem à patria *Angliae Cardinalem* appellabant. De huiusmodi uisitatibus appellationibus identidem mentionem habebō, utpote non parum opportunis ad temporum monumenta ac res gestas cognoscenda.

7 Decreti forma eo die proposita hæc continebat: Haud licere Regularibus habere conciones in aliis templis quàm sui Ordinis, absque concessione non modò suorum Præsidentum, sed etiam Episcoporum; neque in sui Ordinis templis absque facultate, scripto ab illius familiae Præsidente singulis annis accepta, & ante inchoatas conciones ab Episcopo recognoscenda. Quod si cum offensione populi concionarentur, possent ab Episcopo in quocumque suæ Diocesis templo concionibus interdici, nullo priuilegij robore obstantente. Si denique hæreticam doctrinam proferrent, penes solum Episcopum esset eos plectere. Agitabatur postea de inducenda sacrae Scripturae prælectione in cunctas Academies, in Religiosorum cœtus, & etiam in Monachorum familias.

8 In eo generali Conuentu supra modum tumultuati sunt Patres ex duplici causa. Primò, quòd Madrucus retulit, accessisse ad se Dominicanum illum, qui à Rege Lusitaniæ eò missus fuerat, atque à se quæsiisse, an putaret eam Synodum ad frugem, an totam ad speciem continuandam: datoque à Cardinali responso, Nullum à se conspici huiusce dubitationis argumentum, illum adiecisse, Magno sibi ad eam argumento esse, quòd sui Regis literis per tot menses nondum vlla responsio redderetur, tametsi precibus iteratis id à Legatis efflagitasset; quòd Principem illum retracturum erat, ne ad Concilium sui Regni Antistites Oratoresque legaret. Quapropter Madrucus Patres hortabatur, uti moras abrumperent, ac responsa maturarent.

9 Primo Legato sua per ea negligentia peti uisa est; eoque acerbior euasit aculeus, quòd pridie uespere obiitiam habuerat Tridentinum, dum uterque domo egrederetur, mixtisque inter se variis de rebus familiariter sermonibus, nihil de Lusitani querelis ab eo sibi significatum acceperat, perinde ac sibi videbatur, ex amicitia lege potius tunc insinuandis, quàm postredie ad Concilium referendis. Is itaque aliquanto commotior dixit, Responsa in promptu futura, quòd non semel ipse Dominicano significauerat, ubi tabellarius, qui eas ferret, præstò esset: si uerò id homini haud satis erat, licuisse quidem ad se regredi, qui ei aliunde satisfecisset. Postremis hisce uerbis

* Literæ Romanæ Tridentino missæ 11. Maij, apud Ludouicuos.

1546. se vicissim perstrictum sensit Madruccius, perinde quasi indicaret, alienum sibi munus arrogasse in ea re ad Senatum referenda. Tum verò disputatio est excitata, quodnam esset in ea re Præsidium ius atque officium, affirmante Tridentino, nequaquam à se assumptam auctoritatem quæstionis alicuius proponendæ, quò suffragari rogarentur, cum id Legatorum esset; sed egisse se, quod Patrum cuiuslibet licere censuerat, exposito conuentui negotio, ut ille deliberaret quid Concilio potissimum expediret. Idem confirmat Henricus Loffredus, Caputaquensis Episcopus, vir eiusmodi ingenij, quod ipsi liberum, alij turbidum appellabant. Hic Præsidem et percontatus: *Quid mihi agendum, ubi aliquid in mentem venerit, quò in rem videatur Concilio proponere?* Legatis id significandum, respondit alter: quod si ab illis repudietur, idque rationi sibi absolum videatur, licebit tibi primo congressui referre. Inter hæc Asturiensis quoque obstrepuit, quòd literæ iam à Concilio destinatæ retardarentur. Responsum ad hoc, ipsum decipi, siquidem literæ destinatæ non responsa, sed inuitationes continebant, detentas verò fuisse, ob difficultates iam Patribus cognitæ de Principum inter se prerogatiuis. Responsa ad Lusitanæ Regem parata quidem esse, sed nodum Concilio probata, quòd nondum ea mittendi opportunitas adfuisse.

Quò verò Patres ab ea inutili contentione Montanus abducentes, sententiam Pacem rogauit de Decretis in Synodo recitatis, & ex arbitratu priuatorum cætuum digestis. Respondit is, Summam emendationis sibi videri sitam in Episcoporum suis in Dicecessibus residentia, docendi & concionandi gratiâ: illud esse onus ipsi impositum: indulgentius ab aliquo pronuntiatum, eos ad concionandum iure Diuino minimè adstringi; aliter Apostolum loqui, tum ubi ait, *Necessitas mihi incumbit, vix enim mihi est, si non euangelizauerim*, tum etiam alibi, ubi proficitur, *Apostolos missos ut Doctores & Prædicatores* non quidem munus generatim concionandi, sed temporis præscriptionem ab humanis legibus pendere. Itaque de stabili in Dicecesi Antistitum mora veteres Canones instaurandos, eamque denuntiatâ prouentuum iacturâ, aliisque opportunis remediis firmandam: & ubi tandem contumacia diuturnior foret, illos vel Episcopatum abdicandos. Se cum primùm Pampelonenses Infulas accepisset, audiuisse, illic ab octoginta iam annis illius vrbis Antistitem nunquam aspectum, quòd semper vnus ex Purpuratis eam Sedem habuisset. Quod ad docendum concionandumque spectabat, rogandum esse Pontificem, uti viris doctis Tiaras imponeret, qui ut idonei, perinde quoque ad hæc munia sunt procliuës. Probari sibi, pro-

ut proposita Decreti tenor habebat, in cœnobiis, ubi commodè posset, sacrarum Literarum prælectionem instituendam; Regulares verò, uti pariter Decretum sanciebat, si quid hæreticum concionibus immiscerent, ab Episcopis puniendos, quantumvis nescio quod Privilegium, à Franciscanis, ut audierat, dictitatum obstarat.

11 Tunc primus Legatorum ait, Hæreses se, & quid in tanta opinionum varietate statuendum nescire, nisi de integro suffragia paucis expressa proferrentur; Decreta verò, pro eo ac plerique sentirent conformata, vniuerso cœtui exponerentur, ipsius iudicio corrigenda & reconcinanda. At contra Pacecus admonuit, eâ ratione duo commoda præpediri: alterum, Ne vnâ cum opinionibus rationes pariter cognoscerentur, quod perinde erat, ac animata corpora intueri, non emuncta cadauera: alterum, quod pendebat ab altero; Si Patres suam quisque per se sententiam plenè declararent, interdum fieri posse, ut aliorum alij auditâ sententiâ discederent à sua, quod ne utquam euenisset, ubi nuda singulorum placita colligerentur ac referrentur. Verùm Montanus illi considerandum proposuit: Absque dubio quidquid breuitati daretur, aliquam in deliberando utilitatem ablatum; tempus siquidem prudentium consiliorum parentem esse, & posteriorem diem veluti prioris magistram accedere: sed potissimum inter reliqua commoda celeritatem existimari, in cuius gratiam cum lucro deperditis ea emolumenta putanda, quæ consilium diuturnius secum afferrent: nimium sane Patres conquiri de Præsidum lentitudine, in argumentis earum rerum expediendis, de quibus agendum esset: nec ea tam parè perpendi tot in congressibus & publicis & priuatis, ut singuli suas quisque rationes non exponerent, & alienas non audirent. Præ se tulit igitur, velle se progredi ad ea quæ in postero conuentu agenda erant. Sed denuò Pacecus opposuit, dilationi quippe intentus, ne dogmata, ut ostensum est, proponerentur; Esse quosdam ex Patribus, qui nondum sua sensa depromperant, ceu Cauensem, Bituntinum, aliosque fortasse proloqui cupientes. Quare vtrique, & cuiuscumque volenti potestas loquendi facta. Sed hi ambo nihil sibi adiiciendum suppetere responderunt, ut qui cœtibus priuatis interfuissent, ibique abundè sententiam dixerint.

12 At verò Fesulanus esse sibi quod proponeret indicauit, cœpitque prolixam acerbamque orationem recitare. Tunc Pacecus animaduertens, se tumultus auctorem videri, cupiensque vel conuentum molestiâ, vel seipsum eâ notâ liberare, petiit à Legatis, ut ab Episcopo quaerent, An de eodem dicturus esset argumento, de quo

in

1546. in præterito confessu disputarat. Negavit ille, & orationem profectus, exposulavit, quòd per eam tarditatem, adeoque tenuem auctoritatem res in Concilio agerentur: eò Præsules conuenisse magni sumptibus, & grauib; incommodis, & tamen ipsorum sententia ne libertatem quidem obtinere, sed violenter priuatos inter ceterum velut inter custodias coarctari: expergiscerent tandem Antistites, spectarent, quàm iniquè secum ageretur, quàm studiosè darentur opera ad minuendam sibi & auctoritatem iniunctis legibus, & rem familiarem impositis sumptibus: per noua semper priuilegia subditos attolli, per nouas decimas Episcopos deprimi: quid tandem ipsis reliquum fieri, nisi inane nomen Episcopi? quàm tolerandum, haberi conciones à Cœnobitis in ipsorum Diœcesibus, non petita ab Episcopis facultate, nullà habitâ honoris declaratione secularum dignitati, sed eâ ratione, quam propositum Decretum prescribat, vt nihil amplius iuris relinqueretur Episcopis, præterquam vt chirographum signumque religiosorum Præsulum agnoscerent! Confectum esse Decretum plurimis vocibus consultò ambiguis, nihil sub ea implicatione tandem reperiri, quod Antistitem iustificationem restauraret: vbi illud à Patribus comprobaretur, perinde fore, ac illos assentiri, vt ipsi deprimerentur, & Regulares audentiores euaderent ad confidentiùs spargendum, vt solebant, venenum inter ipsorum ouilia. Conuocatos à Pontifice Patres ad expurgandam Ecclesiam corruptelis, & tamen in hoc Decreto corruptelarum omnium sententiam contineri: à delectis censoribus fuisse inter gratias corruptelas connumeratum, quòd verbum Dei à veris & ordinariis ministris, hoc est Episcopis & Curionibus, per conciones & documenta neutiquam exponeretur; huiusmodi tamen abesse non aboleri, sed confirmari à proposito Decreto. Nolle se diutius immorari in enarrandis scandalis, quæ istorum operâ populorum animi frequenter passi fuissent: hoc vnum satis; ab ipsis cuncta Episcoporum munera occupata; solos è sacra Confessione tribunalibus animos fidelium regere, fuisseque omnia peruertentes. Igitur hortari se collegas Episcopos, vt in Iesu Christi nomine, cuius vices in terris gerebant, seipos in pristinam auctoritatem restituerent; ingentem illam rerum perturbationem amolirentur, quæ vnitatem Ecclesie committens falsque humanum atque diuinum in partes discindebat. Dein ad Legatos conuersus, duos priores admonuit, ipsos quoque meros Episcopos quondam fuisse, & tunc pariter Episcopos esse; proinde eorundem decere sacrosancti Ordinis dignitatem non imminuere, sed augere.

Hæc

13. Hæc Fesulani concio à Massarello in suis peculiaribus Actis descripta, & à nobis hîc ferè ad verbum expressa, patefacit, quàm fideliter Suavis affirmet, Fesulanum in id solum sermonem habuisse, vt Patribus suaderet, par esse, sententias extensas, non coarctatas audiri (quod à Paceo veriùs propugnatum est) atque vt maiorem libertatem in Concilio postularet; & idcirco à Legatis eum verbis increpitum, ac pœnarum minis castigatum. Nec à vero minus aberrat, vbi narrat, Clodiensem valetudinis gratiã abutum simulasse, sed reuera propter altercationem cum Polo in Traditionum articulo, recessisse. Etenim Clodiensis haud obtentã valetudine, sed perinde ac multi, facultatem petiit diuertendi ad suam propinquam Ecclesiam per eos sacratiores dies. Neque verò ipse de Traditionibus cum Polo decertauit: sed quòd imprudentius de illis verba fecisset, acriter non à solis Legatis modò, verùm etiam ab vniuerso Concilio fuit obiurgatus, sicuti memorauimus. Equidem animaduerto, hæc errata ex eo manare, quòd Suavis non nisi commemoratum volumen literarum Montani legerit, vbi hæc res gestæ perscriptim Romam nuntiantur. Is igitur quã dictis ambiguis hallucinatus, quã non dicta per consuetam sibi confidentiam suffarciens, commentationes veriùs conficit, quàm narrationes: saltem vbi narrat scripsisse Legatos, abstinere se ab animaduersione in Fesulanum, ne quam amarulentam disputationem excitarent. Declarasset ille, quanam fuisset hæc ab illis excitanda disputatio, quemadmodum explicat eorundem epistola, & nos pariter explicabimus, quòd suspicionem omnem arceamus, quasi fuisset de Pontificis potestate in Synodo dubitarum. Eam disputationem aiebant Legati ex eo exoriri posse, quòd à Pontifice nulla ipsis iurisdictione tradita fuerat, nisi cum Concilio communis; proinde videri, per seipfos nihil posse. Atque vt hac in re cum Legatorum, tum Pontificis moderatio palàm fiat, libet hîc rescripta ad eos Pauli sensa referre.

** De Fesulani petulantia, vestra sententia Pontifici comprobatur, in præsentia satius esse ad alia remedia non progredi, sed hominem verbis tantummodo castigandum, tum ob allatas à nobis rationes, tum ne loquendi libertas adimi Patribus censeatur.* Ita expedit quandoque Principi veram irreuerentiam impunitam perferre, ne falsam iniuriæ speciem aliis inferat.

1546.

* Literæ Legatorum ad Farnesium, 15. Aprilis 1546.

* Literæ Legatorum ad Farnesium, 11. & 15. Maij.

* Literæ Farnesij ad Legatos, 24. Maij.

14. Nos verò narrationis seriem repetamus. Montanus, qui per summam impatientiam Martellum audierat, hominis acrius perstringendi cupidus, illum percontatur, Num firmiter persistat in prouocando ad Dei Tribunal, vt in superiori cœtu prouocauerat.

Pars I. M m m m Ad

1546. Ad hæc probè Fesulanus respondit; cùm à Legatis fuisset priuatum admonitus, perinde quasi huiusmodi prouocatio, vbi pertinax foret, hæresim saperet; Se plurimas ipsi gratias profiteri, simulque declarare, se in eam sententiam haud locutum; & vtrumque id esset, secundum eam significationem sua se dicta reuocare, cùm vtrique habuisset in animo, eorum more loqui, qui coram Deo conscientiam suam exonerant ob res ab aliis gestas sibi non probatas. Eum rursus interrogauit Montanus; An existimaret, id quod etiam pronuntiarat, Episcopos Christi vicem in terris gerere. *Ira placè, respondit, existimo, donec mihi oppositum non ostendatur.* Hic verò Archiepiscopus Armacanus ad huiusce dicti defensionem adiecit, Pol. se Episcopos Christi Vicarios in absoluendi munere, aliisque functionibus nuncupari; non tamen Vicarios generales, qualis est solus Romanus Pontifex: illos enim in partem sollicitudinis aduocari. Plurima hinc & illinc dicta, quædam etiam Pacecum perstrinxere, à quo suspicabantur, Fesulanum de pacto ad ea concitatum.

At Polus graui temperatæque dicendi ratione intercessit, affir- mans, multa quidem à Fesulano de munere Episcoporum probè ad- ducta; sed per seditiosam potiùs concitationem, quàm per sedatam orationem, & more hominis, qui acerbius in alium inuehatur, quàm liberè sententiam dicat. Complura eius effata sibi mutuo aduersari, modò illum ad eleuandam Concilij auctoritatem tendere, ab eo tamquam ab iniusto ad Dei Tribunal prouocando; simulque improbando, insigniri Decreta nomine Legatorum, à quibus Concilium potestatis suæ neruos excipiebat: modò eidem extollendo studere, contendendo antiqua Episcoporum iura illius potestate recupere- rare. Per eam pariter occasionem, dum in Regulares inuehebatur, vt Episcopis auctoritas pristina redderetur, quo pacto eidem ipsi non occurrere, eadem operâ se conniti vt Episcopis pariter admittros subtraheret? Vtinam fuisset Deo collibitum, vt Episcopi suo munere per seipsos defungi possent! longè siquidem felicius florere Ecclesia. Desisteret prouide ab huiusmodi declarationibus, non nisi ad inflammandas discordias, seditionesque suscitandas opportunis. Hinc palàm fit, quàm veraciter Suavis autumet, Fesulanum eo die à Legatis per affectatam modestiam increpitum.

At hic exclamans Polo respondit: Tacere eum non posse, qui se spoliari agnosceret. At Montanus, quò verba præcideret, dixit, per infirmam secundi Legati valetudinem, qui per eos dies ieterinà laborabat, haud licere conuentum diutius protrahi. Vnde non de- fuit,

fuit, qui arguaretur, diffusum in Ceruino fel cohibuisse aliud fel, quod à Martello effundebatur. 1546.

17 Generalis iterum congressus 18. Maij habitus, in quo Montanus conquestus est in primis, negligi quæ fuerant præscripta, & sibi quemque auctoritatem proponendi æquè arrogare, ac si pari cum Legatis esset auctoritate: quod nec ipsos perpeti velle, nec vbi velent, posse absque Pontificis indignitate, cuius personam referebant. Aberat à confessu eo die Madruccius, accitu Cæsaris iam in Germaniam profectus, quem alioqui suspicari poterant iis querimoniis peti. Sed ingens exorta contentio inter Montanum & Pacecum, quamquam ea postea de verbis potius quàm de re lis euaserit, quandoquidem nec nisi Legatis tribueret Pacecus potestatem proponendi, simulque rogandi & colligendi suffragia, nec Montanus licere cuiquamque denegaret, dum suam sententiam expromebat, in medium proferre quid animo occurreret. Quin accidit, vt cum Asturiensis vellet Paceco suffragari, res in vtriusque discordiam indignationemque deuenit.

18 Quod quidem hoc pacto contigit. Affirmabat Asturiensis ex iuris peritorum doctrina, præsertim Bartoli ac Baldi, cuique ex communitate licere quidquid ipse Reipublicæ conducibile arbitraretur, palàm proponere: secus enim nullum dari locum exponendi quod ipsis Legatis aduersari videretur. Contrà verò sententiam oppositam Montanus tuebatur, causatus veterum Senatus consulta sancita fuisse, solis eam Consulibus Senatui proponentibus, sicut & plebis, ita proponentibus populo solis Tribunis, adeoque hinc patere, decreta semper confici eo qui præest proponente. Obiectam verò rationem refellebat ille, quod neque aduersus Legatos, neque aduersus quempiam ex Purpuratis Patribus liceret quidquam Episcopis in Concilium referre: optimum esse discrimen, quod Pacecus attulerat in rebus proponendis, vel per occasionem suæ dicendæ sententiæ, vel ex auctoritate sententiæ Patrum exquirendæ. Cuius quidem discrimini rationi haud acquiescente Asturiensi, Pacecus & sui elatione gradus, & sui commendatione dicti pellectus, ad Episcopum versus, *Satis, inquit, tibi sit tuam significasse sententiam, quæ, vt animaduertis, cæui non probatur.* Quare post aliquam inter eos concertationem subiecit Asturiensis, Ab eo se oppugnari, à quo propugnandus maxime fuisset: sed agere se Deo grates, quod sibi tantum largitus erat, vt posset opinionem suam sine alterius patrocinio sustinere.

19 Acrius verò Legatus disseruit in præteritam Fesulani concionem, cuius exemplar petierat, ac Romam miserat. Illam scilicet redarguit

M m m m 2

darguit

1546. darguit tamquam plenam calumniis, contumeliis, seditionibus, schismatibus. Calumniis quidem, cum in Pontificem, quasi privilegia impertitum iuri Diuino repugnancia, omniumque corruptelarum sentinas; tum pariter in Legatos, quasi libertatem Concilio præpedientes, studentesque suo iure Antilibites spoliare: contumeliis, in eos Patres, qui Decretum conflagrant, quasi fallax & fraudulentum; multoque amplius in Regulares, dum eos cunctis proborum criminumque sordibus onerabat: seditionibus, Episcopos oblique cohortando, ne sententias in Concilio dicerent, antequam obtinerent id quod ipsis debitum ille rebatur, & oblatâ vniuerso Religiosorum Ordini ad tumultuandum occasione: denique schismatibus, quod inficiabatur, licere Pontifici Religiosis concedere, uti liberè concionarentur; aliaque hæresi finitima pronuntiabat. Voluisse Legatum ea omnia Patribus exponere, animaduersione culpæ consentaneâ in opportunum tempus seruata, cum eò de argumenta proposita expendenda superessent.

Paulò post Caselius per postremam Fesulani concionem, nescio quo in loco sibi visus appeti, in eo præsertim, quòd ipse in cætera postremum antecedente responderat, dicendi spatium postulauit, & ægrè acquiescèbat Paceco, primoque Legatorum, admonentibus, ea de re satis superque disputatum: vrgebatque; Si iam illi patienter audierant hominem Synodo & ipsi Pontifici obloquentem, longè conuenientius id indulgendum homini, qui suam dignitatem tueretur. Petenti Caselio prius Galeatius Floremundus Aquini Antistes, dein alij plurimi assensere, Fesulani concionem tamquam indignam ac turpem criminantes. Inter has obstrepentium voces Fesulanus obortis lacrymis contestatus est, haud suâ fuisse mentis, in Synodum vel Sedem Apostolicam quidquam obloqui; quòd si quæ ambigua verba exciderant, Patres obtestari, ut in saniorum significationem acciperent. At Ægidius Falcetta Caprulanus Episcopus vrgebat, Martelli verba in Sedem supremam fuisse perspicua, nec innoxia interpretationis capacia: illius nomen iam apud Lutheranos innotuisse, adeoque oportere, ut inflictâ pariter poenâ innotesceret. Tum verò suo malo sensit Martellus, audaciorum in Magistratus mordacitatem suscipi primò breui plausu ardentis coronæ; sed paulò post communi vituperatione discerpi, lætisque Magistratus arbitrio derelinqui. Hinc mœstitiâ ac rubore perfusus, nitēbatur suæ mentis inuocare testem in dictis, antea vitæ feruorem in rebus gestis. Atque ut indignatio in alterius audaciam succensa facile in commiserationem tepescit, ubi audacia sese abiicit, Floremundus

mundus ipse, ceterique cum eo affirmarunt, Episcopum ita respicientem veniam planè mereri. Legatus nec annuere voluit (quippe datis super ea re Romam literis, haud integrum ipsi erat) nec abnuere auctoritate suâ causam decidere: sed eâ communibus quibusdam verbis in incerto relicta, progressus est ad sententias de propositis Decretis rogandas. Quod, sicut accidit in mediis consiliis inter partes contrarias, visum est libertatis studiosis rigidum, studiosis modestiæ remissum; sed cum res nulli satis placuisset, nulli vehementer displicuit.

1546.

CAPUT V.

Aduentus Ambrosij Pelargi, ab Archiepiscopo Treuirensi delegati. Sententiarum varietas de Scripturæ prælectione inter Monachos constituenda; de quæ ea ceteris prælectionibus antehabenda: ac de obligatione concionandi, quæ tenentur Episcopi.

IN eo præterea confessu auditæ sententiæ de aliis iam propositis argumentis: ac primò quidem, An inter Ordines Monachorum oporteret institui in cœnobiis Latina sacrarum Literarum prælectio; & an ea reliquis anteferenda. Vtrumque vniuersè probabatur; sed primùm cum exceptione, *dummodo eorum leges haud obstarent*. Ea tamen exceptio à Bertano reiecta, affirmante, nullam Monachorum legem posse huiusmodi Scholæ repugnare: exempli gratiâ, quamquam Carthusiani seueri silentij lege teneantur, nihil tamen huic silentio, quantumuis Pythagorico, aduersari, quòd à Magistro Diuinæ Paginæ interpretationem audiant; perinde ac nequam eidem obstat, quòd à Concionatore Euangelij expositionem accipiant. Verùm inclinante die Cassinenses Abbates petiere, ne quid ad proximum vsque conuentum decerneretur, in quo sibi quoque dicendi opportunitas fieret.

² Hic intra biduum habitus; * ubi exceptus est Ambrosius Pelargus * 10. Majj. Dominicanus, Treuirensis Archiepiscopi Procurator, & insigni doctrinâ Theologus. Concessum illi suam dicere sententiam tamquam consiliarium, non tamquam Iudicem, ex Pontificio Diplomate; sederetque infra Claudium Iaium, Augustani Cardinalis Procuratorem, cui proximè post Episcopos sedes erat, & supra Abbates, summosque Præsides Ordinum Regularium. Audita postmodum cuiusdam Abbatis Cassinensis opinio, mirificè commendantis, cunctis Monachis Diuinæ Scripturæ prælectionem perpetuò iniungendam,

M m m 3 dam,